

לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה

ב.

עין משפט
נר מצוה

א א מ"י פ"ע מהלכות
עבודת כוכבים הלכה א
סמוך לאחין עה טו"ש ע"ד
סי קמת סניף א:

רבינו חננאל

דרש רבי שמלאי לעתיד
לבא מביא הקב"ה
ספר תורה ומניחה ואומר
כל מי שעוסק בתורה יבא
ויטול שכרו מתקבצין
ובאין כל האומות
בערבוביא ודתיב כל
הגוים נקבצו יחדו

לפני אידיהן של עובדי כוכבים ג' ימים אסור לשאת ולהם עמאן.
וכולוהו משום דלזיל ומודה לעבודת כוכבים זיוס אידו: שאלה
במדי דהדר בעינן כגון בהמה וכלים דכתיב (שמות כג) כי ישאל איש
מעם רעהו וגו'. מלוה במדי דלא הדר בעינן כגון מעות דכתיב (שם) אם
כסף תלוה את עמי דמלוה דלא הולאה
תננה ומשלים לו מעות אחרי: שמה
הוא לאחר זמן. למחר: גמ' יוס
אידס. היינו עבודת כוכבים דכתיב
זההיא פרשה יקומו ויעורכס: יתנו
עדיהם וילדקו. השתא סלקא דעמיה
דעובדי כוכבים כתיב ואתמוהי מתמה
יתנו עובדי כוכבים עדיהם יבואו
עבודות כוכבים שעבדו ויעידו עליהם
ויילקוס: עדום שהעידו צעלמס.
זיוס הדין שעבדו לעבודת כוכבים
צעולם הזה: ישמעו. עובדי כוכבים
את העדות שמלות מעידות ויאמרו
אמת דין הוא שראוין ישראל
להטעוק: ועדיהם המה. עבודת
כוכבים תבוא ותעיד על עובדיה
לתייבס: בערבוניא. כולן מעורבצין
ולא אומה ואומה בפני עצמה:

לפני אידיהן. צמר דתני סנהדרין לאיירי בעובד כוכבים ומלוות
תנא נמי להא מסכת דע"ז בפרק יצועות ומיהו מכות ושצועות
דשייכי בסנהדרין להכי תני להו צמר סנהדרין ואחרי כן חוזר לסדרו
ושונה מס' ע"ז והוריות: לפני אידיהן ג' ימים. וזמנין דתני מנינא
בסוף כי הכא וכן (קדושין ג.) האשה
נקנית בג' דרכים (בכורים פ"ג מ"ו)
ואתרוג שיה לאילן בג' דרכים וזמנין
דתני מנינא צרישא (מיר סה:) בשצעה
דרכים צודקין את הוצ (יומא ג.)
שצעת ימים קודם יוה"כ (גיטין ט.)
בג' דרכים שזו גיטי נשים וכו' א:
אסור לשאת ולתת עמהם. פ"ה
משום דלזיל זיוס אידו

ומודה לעבודת כוכבים מתוך לשונו
משמע ע"כ לף ממקח וממכר וקמת
על מה סמכו העולם לשאת ולתת
זיוס אידו העבודת כוכבים עמהם נהי
דרוב אידיהם מן הקדשים ע"ה סמ"מ
בכל שצוה יוס אחס ע"ה יש להם דלרבי
ישמעאל (לקמן א.) לעולם אסור ואין
לומר דהיינו טעמא משום (חולין ג.)
דעובדי כוכבים שצחיל לאו עובדי
עבודת כוכבים אללא מנהג אצומיהם
זיזס דהא אמר שמואל בגמ' (לקמן א.)
בגולה אינו אסור אללא יוס אידס בלבד
משמע הא יוס אידס מיהא אסור לכך
נראה דשני משום איבה כדלמר
בגמ' (שם טז א.) גזי ר' יהודה נשיאה
דשדר ליה ההוא מינא דירנא קסקרינא
זיוס אידו אמר היכי איבעיד לא
איסקליה הויה ליה איבה מיהו אין
משס ראייה גמורה דשמא לאו משום
איבה לישתרי אללא היה נוטל ענה
כיילד יעשה שלא יהיה לו איבה ועוד
אי טעמא משום איבה תינח להלוותם
ולהשאלים ולפרעם כשהעובד כוכבים
תוצע חוזר אללא לשאת ולתת עמהם
דהיינו מקח וממכר מאי איבה איכא

וכי לא יוכל ישראל לומר איני צריך עתה למכור ולקנות וכן לשאול ולפרוע מה ידע העובד כוכבים שמניח משום אידו לכך
נראה דטעם היתר משום דעכו"ם שזיינו קיס לן בגוייהו דלא פלחו לעבודת כוכבים ומיהא טעמא שרי לקמן בפ"ב (דף סה.)
רב יהודה דשדר ליה קורבנא לאצידרנא זיוס אידו אמר קיס לי בגויה דלא פלח לעבודת כוכבים וכן רבא (שם) דשדר ליה קורבנא לרב
שישך זיוס אידו אמר קיס לי בגויה דלא פלח לעבודת כוכבים א"נ יש לסמוך אהיהא דתנא צירושלמי על מתני' דאסור לשאת ולתת
תני בגמ' דעובד כוכבים שאינו מכירו אזל בעובד כוכבים שמכירו מותר מפני שהוא כמחויף ותניא הנכנס לעיר ומלאך שמחים שמה
עמה שאינו אללא כמחויף להם ור"ה היה מפרש אסור לשאת ולתת עמהם דוקא במדי דתקרובת ולא איירי כלל בתקנות דודאי שרי זיוס
ללשנא דליל ומודה זין ללשנא דלפני עור לא תתן דלא אסור אללא למכור דוקא מידי דתקרובת ולשאת ולתת כ"כ פ"ה לשאת זיוס
המעות ולתת להם מידי דתקרובת חליפי המעות ומציא ראייה מדאציעיא (לקמן דף א.) בגמרא טעמא דלשאת ולתת עמהם אי משום הרווחה
פירוש משום שמרוח ומשתכר ואזיל ומודה לעבודת כוכבים או דלמא משום ולפני עור לא תתן מכשול וקאמר נפקא מינה דלית ליה
בהמה לדדייה ואי מידי דלאו תקרובת אסור אמאי לא קאמר נפקא מינה למידי דלאו תקרובת דמשום הרווחה איכא אללא ודאי מידי
דלאו תקרובת שרי דלא שייכא אזיל ומודה במתקן וממכר כיון שנותן המעות תחת החפץ והוא לוקח וגם אינו צעוק כ"כ שרייה במחורה
ובעיא דגמרא הכי מפרש טעמא דאסור לשאת ולתת עמהם במדי דתקרובת משום הרווחה שיהיה לו בהמות רבות צריח אפי' לית ליה
לדידיה נמי אסור שמתוך שיהיה לו הרבה בהמות יקריב מן המזבחה או משום לפני עור ונפקא מינה דכי לית ליה בהמה לדדייה
שרי ולפי פרי"ה אין לתמוה על מנהג העולם שאפילו אם היו א' מחזיקין אותם כעובדי עבודת כוכבים שהרי אינם עושים שום תקרובת
אללא בעמות וצוה לא שייך הרווחה והרבה מעות מצייהם להם לאותו דבר ומיהו נכון הוא להחמיר כשצא העובד כוכבים ואומר הלויני
מעות לשקרי שקורין אופרי"ר אבל ר' אלחנן אמר כי גם צאומס אופרי"ר אין שום אסור כי מה שהם נותנים אותם לגלחים
ולכומרים אינו ממש לשם עבודת כוכבים אללא לצורך הגאמס: להלוותם. פרי"ה דוקא בחנם אבל ברבית שרי משום דמלנטער
טובא כדלמרנין בקדושין (דף ב.) לזיבין איניש ברתיא ולא לזיבין ברבית: ולפרוע מהן. בגמרא (לקמן דף א.) פסקינן כרבי יהושע
זן קרחה דמלוה על פה נפרעין מהם מפני שהוא כמזיל מידס ויכול להיות דאפי' מלוה בשטר נמי נפרעין מהם כדלמר צירושלמי
אפי' מלוה בשטר אובדת היא שלא כל שעה אדם וזכה ליפרע שלחמו ולכן נראה לר"י דאומה מלוה שצטרניו או אפי' אותם שיש
לנו מהם חותמות שומרת ליפרע מהם ואפי' הוא אזיל ומודה שלעולם הוא חשיב כמזיל מידס והא דלמר רבי יהושע זן קרחה מלוה
בשטר אין נפרעין שייך כשדנו תקיפה עליהם ואפי' הכי מלוה על פה נפרעין שלא יכפור פעם אחת והיכא דליכא משכון
אומר צירושלמי דאין מלוה אובדת במשכון מיהו בכל ענין חשיב כמזיל מידס שמהם פעמים אובדת אפי' במשכון: מ"ה א"א תני עירייהן.
פרק משילין (ב"ה דף ט.) איכא חד תני משילין וחד תני משחילין וכן בגמול צמרא (ב"ב דף קטז:) חד תני מליקין וחד תני מסיקין ולא דייק כי
האי גוונא ושמה לא שייך לדקדק משום דאידי ואידי חד משמעו לטון הוה לכו אכן קשיא מההיא דפרק החליל (סוכה דף נ: ושם ד"ה וחד) שואבא
חשובה וכן בפ"ב דיבמות (דף טז.) ושם ראשונה ושניה דלא חד משמעו ניהו ולא דייק הכי וי"ל הכא היינו טעמא דדייק הכי משום דמסתבר
ליה טפי לטון עדות לפי שהוא עדות לשבסר וקשיא לי על פירוש זה דמאי מקשה תו ומאן דתנא עירייהן מ"ט לא תני אידיהן הא כבר פירשנו
דהמקשה נמי היה יודע אותו טעם דלשון עדות וי"ל דהכי הקשה מאן דתני אידיהן אמאי לא תני עירייהן דהא עירייהן ממש כתיב צדיק
בקר אכל אידיהן ממש לא כתיב בקרא אללא אידס ומשי צמרא עדיף פ"ה לטון שזר ופריך א"כ מ"ט דמאן דתני עירייהן הא ודאי דתברא עדיף:

(א) [לקמן ד' ע"ש:] (ב) [ג] א
כל מין, א [ונ"ע מוס'
קדושין ב' ד"ה האשה],
(ד) [נכ"פ:] הקדושים],
(ה) [נכ"פ:] יוס הטלרי],
(ו) [נכ"פ:] אין לתמוה על
מנהגנו שאפילו חנו,

תורה אור השלם

1. לי נקם ושלם לעת
תמוט רגלים בי קרוב יום
איךם ויש עתרת למו:
דברים לב לה
2. כל הגוים נקבצו יחדו
ויאספו לאמים מי ברהם
יגיד זאת ויאשונת
ישמיענו יתנו עדיהם
ויצדקו וישמעו ויאמרו
אמת: ישעיהו מג ט
3. יצרי פסל בלם תורו
והמודיהם כל יועילו
ועדיהם תהיה בל יראו
ובל ידעו למען יבשה:
ישעיהו מד ט

גליון הש"ס

תוס' ד"ה לפני. בספר
שם הגדולים להרב ר' יוסף
אחילאי בלוח ח כתב בשם
רבינו בצלאל בעטיה
מקובלת חולין כי הוסיף על
מס' ע"ז שדכתיב סמ"ח
רבינו פרץ: ד"ה אסור
וכו' שר"ל אה ספקא
ובספר. עין לקמן דף יד
ע"כ מוספות ד"ה עיר:

מוסף רש"י

שמיער הוא לו. שהינו
מלך כשפוע חובו ולא
אזיל ומודה (מ"ד טז.)
חכתי' לכל אדם ששבע
מילה, אללא שם משמים
להם ממון זיוס חסם, לפי
שמעמם זיוס חסם ומודה
לע"ז (מ"ד טז.)